Toivo Tarvas

Hávíávää Helsínkíä

Kustannusosakeyhtiö Otava

TOIVO TARVAS

HÄVIÄVÄÄ HELSINKIÄ

NOVELLEJA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

näköispainos ntamo 2012
ISBN 978-952-215-293-0

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

HELSINKI 1917
K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.-Y.

SISÄLLYS

Suomenlahden helmi (Prologi) 7
Murtokadulla 17
»Enkeltensävel» 39
Hautoja kohti 63
Höyrylaivan palo..... 81
Antti Peltari 99
Kahviputka 121
Vanha sauna..... 139
Ottilia Silfverbäck..... 157
Piilipuu (Epilogi) 189

SUOMENLAHDEN HELMI

(Prologi)

Hän seisoo eräässä Helsingin edustalla olevassa merensaaressa korkean hotellirakennuksen ylimmällä parvekkeella. Keskipäivän aurinko loistaa täydellä terällään tänä heinäkuun kuumana päivänä. Häikäisevät auringon säteet kiloilevat kultana merellä, jota kevyt kesätuuli nostattaa pienille laineille, ja valaisevat voimallaan koko laajan näköalan.

Jos katsoo merelle päin, kukkii siellä saari saaren vieressä. Viaporin saariryhmästä suurin lukuisine rakennuksineen lepää rauhallisena ympärillä olevine pienempine saarineen niinkuin sotkaemo poikasineen jossain sisäjärven aurinkoisessa poukamassa, missä kytän luoti ei häiritse auringossa lekottelevien vesilintujen suloisen raukeata oloa. Mutta jos kiinnittää huomiotaan yksityiskoh-

tiin, huomaa pian, että koko merenselkä poukamineen on täynnä liikettä ja elämää.

Lukemattomat höyrypurret halkovat aaltoja tupruttaen ilmoille sankkoja savupilviä, ja pienet purjealukset leppoisan tuulen kiidättäminä paistattavat valkoisia purjeitaan kesäauringossa. Mutta näköpiirin rajalla lepää raudanraskaina muutamia harmaita möhkäleitä tuijottaen joka suuntaan tykkiensä mustilla kaukoputkilla. Kaiken yllä heloittaa aurinko, ja meren ja taivaan välillä liitelee valkosiipisiä kalalokkeja vuoroin nousten ja laskien sekä päästäen ilmoille milloin nälän, milloin riemun synnyttämiä huudahduksia.

Hän katselee kauan tätä aavan merenselän ja sen lukemattomien poukamien elämää ja auringon säteiden leikkiä aalloilla. Hän katsoo ja katsoo . . .

Moni haikea ajatus ja muisto läikkyy hänen mielessänsä niinkuin meri, jonka kuvaa hän sieluunsa painaa. Mutta voimakkain kaikista ajatuksista on kaipaus vapauteen, ulos näköpiirin rannan taa, jossa aurinko aina paistaa . . . Hän on katsellut silmänsä

uuvuksiin, niin että ohimoita pakottaa tässä häikäisevässä auringon paisteessa, ja lepuuttaaksensa silmiään hän suuntaa katseensa mannermaata kohti.

Hänen eteensä avautuu hurmaava näköala. Ikäänkuin Suomenlahden merenrannalle heittämä kaunis helmi hohtaa hänen edessään suuri kaupunki. Sen täydessä vihreydessä olevat lukemattomat puistot lepäävät rauhallisina, silmää viihdyttävinä täplinä tässä tuhansien rakennusten suuressa sikermässä.

Aurinko valaisee rakennusten päätyjä, ja tummat, kiiltävät katot sekä tuhannet akkunaruudut heijastelevat auringon kirkasta valoa. Hän saattaa selvästi nähdä, kuinka leveät, suorat kadut johtavat rantalaitureilta kaupungin sydämeen niinkuin suuret, vastakaivetut ojat hyvin viljellyillä vainioilla.

Ilma on niin seesteinen ja kirkas, että hän saattaa selvästi huomata vilkasta liikettäkin kaduilla. Eteenpäin rientävät ihmiset näyttävät täältä etäisestä korkeudesta muurahaispesän toimellisilta työntekijoiltä. Autot ja muut liikkuvat ajoneuvot muistuttavat suuria koppakuoriaisia tässä elämää ja liikettä täynnä

olevassa järjellisten hyönteisten suuressa yhteiskunnassa . . .

Siellä täällä yli kattojen ja puistojen latvain kohoaa korkea torni, joka ikäänkuin nousseena elämän yläpuolelle nostaa runkoaan kohti jumaluutta upottaen kärkensä taivaan mittaamattomaan sineen, jonne ihmisen sielukin aina kaipaa . . .

Kaiken tämän, mitä hän näkee, yhdistää ehjäksi kokonaisuudeksi kaupungin ympärille kultavanteeksi kietoutunut aurinkoinen meri, ikäänkuin se olisi kihlannut toivikikseen tämän Suomenlahden merestä nousseen tyttären. Ja kaiken tuon kauneuden ja monivärisen helmihohteen yllä lepää tuhansien savutorvien ja lukemattomien katujen vähitellen nostattama siintävä huntu, joka lepää miltei liikkumattomana kaupungin yllä niinkuin vihille käyvän morsiamen huntu hänen kulmillansa . . .

Rannaton riemu valtaa hänet. Aikaisemmin herännyt kaipaus tuonne ulapalle näkörannan taa on kadonnut, ja hän tuntee sanomatonta onnea ja kiitollisuutta siitä, että tuo hurmaava kaupunki tuolla on hänen . . .

Jo hänen syntymästään saakka sen sielu on sointunut samaan vireeseen hänen olemuksensa kanssa, sillä onhan hän osa tuosta kaupungista, jos kohtakin vain mitättömin murto-osa. Mutta siihen hän kuitenkin kuuluu — — —

Merenhiomat rantakalliot siellä ovat hänen lapsuutensa uimarantoja, ja kaikki leikkitantereet ovat siellä. Hänen nuoruusvuosiensa kuutamounelmat kuuluvat sen puistoihin ja tanssisaleihin, ja hänen elämäntaistelunsa, surunsa ja ilonsa ovat tapahtuneet sen autereisen vaipan alla, joka nytkin värjyy kaupungin yllä . . . Siellä hän on syntynyt ja elänyt ja siellä hän toivoo löytävänsä viimeisen leposijansakin . . .

Hän istahtaa korkean parvekkeen leveälle kaidepuulle ja sulkee silmänsä katsellaksensa sisäisessä näkemyksessään edessään olevaa kaunista kaupunkia. Hän tietää, kuinka siellä muutamien katujen varsilla matalat puutalot laajoine, huonosti hoidettuine puistoineen uinuvat keskellä kaupungin melua ajastaikojen romanttista untaan, ja hän tietää myöskin mielipahakseen, että ne ovat häviä-

vään Helsinkiin kuuluvina tuomitut pikaiseen kuolemaan.

Hän näkee kellertävistä lasiruuduista sisälle vanhoihin huoneisiin, joissa ikäloppuihmiset hiljaa liikkuvat vanhanaikuisten huonekalujensa keskellä . . .

Hänen sisäinen katseensa osuu esikaupunkien mutkikkaitten kujanteiden varsilla oleviin työläiskoteihin, ja sieltä se siirtyy aivan kaupungin reunamille, jossa metsä äänetönnä kuolee ja paljastaa korkeita kallioita, jotka louhitaan pois jättääkseen tilaa uusille kaduille.

Verkalleen joluu hänen katseensa keskikaupungin vilkasliikkeisimmille seuduille, joilla toisia taloja puretaan, toisia rakennetaan, ja kaikkien näiden ulkonaisten puuhien yhteydessä hän näkee kaupungin asukkaat eri tasoilta ja mitä erilaisimmissa tilanteissa . . .

Äkkiä hän heräsi ajatuksistaan, sillä korkean parvekkeen portaita kiipesi meluava muukalaisjoukko, joka äänekkäästi ilmaisi ihastustaan nähdessään edessään olevan näköalan.

— Ihanaa, suurenmoista . . .

— Mikä kaunis kaupunki! — huomautti toinen.

— Ja merikin on kuin Rivieralla . . .

— Mikä onnellinen maa, jolla on näin kaunis pääkaupunki! sanoi joku.

Hän ei tahtonut enempää kuunnella muukalaisten äänekkäitä ihastuksen ilmauksia, sillä hän ei kaivannut mitään vierasmaalaisia todistuksia siitä, että hänen edessään oleva kaupunki oli kaunis. Ylpeänä sydämessään siitä, että maan pääkaupunki oli ihana niinkuin Suomenlahden merenrannalle heittämä helmi, hän laskeutui alas parvekkeelta, sillä hänelle oli tullut vastustamaton halu todellisuudessa päästä unelmiensa kaupunkiin, sen erilaisten ihmisten pariin.

Mutta palatessaan kaupunkiin hän mietti kauan epätietoisena, oliko tämä maa sittenkään niin onnellinen . . .

näköispainos ntamo 2012
9 789522 152930 >
www.ntamo.net